

KRZYSZTOF HOROSIEWICZ¹

DOSKONALENIE KWALIFIKACJI BIEGŁEGO SĄDOWEGO Z ZAKRESU CZYNNOŚCI OPERACYJNO-ROZPOZNAWCZYCH W ŚWIETLE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW

Wstęp

Instytucja biegłego sądowego to instytucja prawa procesowego ustanowiona w celu zapewnienia należytego funkcjonowania organów wymiaru sprawiedliwości i zabezpieczenia warunków prawidłowego wypełniania przez te organy ich ustawowych zadań. Lech Paprzycki stwierdził, że biegły sądowy wspomaga sąd wszędzie tam, gdzie konieczne są „wiadomości specjalne”², udzielając sądowi wyjaśnień i konsultacji w zakresie swojej specjalności. Jego specjalistyczna wiedza musi być niepodważalna, a organy wymiaru sprawiedliwości, dla których biegły ma sporządzać swoje opinie, muszą mieć do niego zaufanie. Efektem czynności biegłego jest opinia — dowód w sprawie, który odgrywa istotną rolę w postępowaniu³. W związku z rozwojem taktyki i techniki kryminalistycznej szczególnie istotne jest doskonalenie jego kwalifikacji.

¹ Dr Krzysztof Horosiewicz — inspektor Policji w stanie spoczynku. Do 2011 r. pełnił służbę w Policji, wykonując czynności operacyjno-rozpoznawcze, w tym zadania specjalne na terenie kraju i za granicą, za które został odznaczony Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi. 20 maja 2014 r. uzyskał stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Jest autorem oraz współautorem czterech książek oraz autorem kilku artykułów z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych, opublikowanych w „Przeglądzie Policyjnym” i kwartalniku „Policja. Kwartalnik kadry kierowniczej Policji”. Od 2018 r. jest pracownikiem Instytutu Techniki i Systemów Bezpieczeństwa Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Częstochowie.

Adres do korespondencji: <khorosiewicz@wp.pl>.

² Por. L.K. Paprzycki, *Granice kompetencji organu procesowego i biegłego — zagadnienia wybrane* [w:] M. Kała (red.), *Postępy w naukach sądowych*, Kraków 2009, s. 21.

³ Zob. T. Widła, *Status prawny biegłego i jego konsekwencje*, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki” 2008, t. 12, s. 347.

Celem artykułu była diagnoza, jak obowiązujące przepisy rzutują na doskonalenie kwalifikacji biegłego w zakresie czynności operacyjno-rozpoznawczych, a także czy stosowana praktyka może rodzić zagrożenia. Przyjęto założenie, że rozwój współczesnego świata przyczynia się do zmiany struktury przestępczości i metod popełniania przestępstw, wymuszając ewoluowanie czynności operacyjno-rozpoznawczych stosowanych w ich rozpoznawaniu i wykrywaniu. W efekcie wzrasta złożoność i liczba spraw wymagających zasięgnięcia opinii osoby posiadającej wiadomości specjalne z tego obszaru. Jako podstawową metodę badawczą wykorzystano analizę jakościową literatury oraz obowiązujących przepisów. Regulacje dotyczące funkcjonowania instytucji biegłych zawarte zostały w przepisach kilku ustaw oraz wydanych do nich aktach wykonawczych:

1. Przepisy regulujące status i czynności biegłych:

- ustawa z 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych⁴ (art. 157), na podstawie której prezes sądu okręgowego ustanawia biegłych sądowych i prowadzi ich listę;
- rozporządzenie ministra sprawiedliwości z 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych⁵, które określa tryb ustanawiania biegłych sądowych, pełnienia przez nich czynności oraz zwalniania ich z funkcji;
- rozporządzenie ministra zdrowia z 27 grudnia 2007 r. w sprawie biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu⁶.

2. Przepisy prawa procesowego:

- ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego⁷, art. 193–203;
- ustawa z 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego⁸, art. 278–291 dotyczące powoływania biegłych w procesie;
- art. 157 prawa o ustroju sądów powszechnych.

3. Przepisy dotyczące wynagrodzeń biegłych, a w szczególności:

- rozporządzenie ministra sprawiedliwości z 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym⁹ oraz w postępowaniu cywilnym¹⁰ odnoszące się do wynagrodzeń biegłych.

W celu zbadania rozpatrywanego problemu dokonano również analizy przepisów:

- ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹¹,
- ustawy z 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych¹² (dalej jako ustawa OIN),

⁴ DzU nr 98, poz. 1070 ze zm.

⁵ DzU nr 15, poz. 133.

⁶ DzU nr 250, poz. 1883.

⁷ DzU nr 89, poz. 555 ze zm.

⁸ Tekst jedn. DzU z 2018 r., poz. 1360.

⁹ DzU z 2013 r., poz. 508 ze zm.

¹⁰ DzU z 2013 r., poz. 518.

¹¹ Tekst jedn. DzU z 2017 r., poz. 2067 ze zm.

¹² DzU nr 182, poz. 1228 ze zm.

- ustawy z 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego¹³,
- rozporządzenia ministra sprawiedliwości z 9 września 2017 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji¹⁴.

Omawianie problematyki podnoszenia przez biegłych własnych kompetencji zawodowych należy zacząć od wyjaśnienia kluczowych terminów: „kompetencje zawodowe” i „biegły”. Na kompetencje zawodowe składają się wiedza oraz umiejętność jej stosowania w praktyce¹⁵. Natomiast biegły sądowy (w skrócie nazywany biegłym) to osoba posiadająca doświadczenie zawodowe i uznana za eksperta w zakresie swojej działalności, powoływana przez sąd lub inny organ procesowy, gdy stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych¹⁶. Pojęcie „wiadomości specjalne” pozostaje zwrotem nieodokreślonym, co stanowi problem w wypadku braku formalnych metod oceny kwalifikacji w danej dziedzinie. Rozporządzenie ministra sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych, które w istocie reguluje tryb ich ustanawiania, czyni to, określając jedynie formalne przesłanki wpisu oraz czynności materialno-techniczne z tym związane. Nie wskazuje przy tym żadnych narzędzi do merytorycznej oceny kwalifikacji osób starających się o ustanowienie biegłym sądowym.

Biegłym sądowym w sprawie może być:

- osoba ustanowiona i wpisana na listę biegłych przez prezesa danego sądu okręgowego (tzw. biegły z listy),
- osoba fizyczna, o której wiadomo, że posiada wiadomości specjalne z danej dziedziny, powołana w charakterze biegłego przez organ procesowy spoza listy biegłych sądowych (tzw. biegły *ad hoc*),
- instytucja naukowa lub specjalistyczna powołana przez organ procesowy do wydania opinii w danej sprawie (tzw. biegły instytucjonalny).

Oprócz najwyższych kwalifikacji zawodowych i niekwestionowanej wiedzy¹⁷ od biegłego wymagane jest również posiadanie: zaufania publicznego, sumienności i bezstronności¹⁸, a ponadto zaufania sądu do osoby biegłego¹⁹. Z powyższych względów biegły sądowy nie może nasuwać jakichkolwiek podejrzeń nierzetelności czy stronniczości, a sporządzona przez

¹³ Tekst jedn. DzU z 2018 r., poz. 2096 ze zm.

¹⁴ DzU z 2017 r., poz. 1733.

¹⁵ M. Kubat, *Kompetencje zawodowe*, s. 1, <www.wup.lodz.pl/files/ciz/ciz_Kompetencje_zawodowe.pdf>, 10 maja 2011 r.

¹⁶ Por. L.K. Paprzycki, *Granice...*, wyd. cyt., s. 21.

¹⁷ Art. 193 § 1 i 2, art. 195 oraz art. 200 § 2 pkt 1 k.p.k. i art. 278 § 1 oraz art. 290–291 k.p.c.

¹⁸ Art. 196 § 3 i art. 197 § 1 k.p.k. oraz art. 282 § 1 k.p.c.

¹⁹ Art. 198 § 1 k.p.k. i art. 284 k.p.c.

niego opinia — braku posiadania wiedzy specjalistycznej na najwyższym zawodowym poziomie.

Zgodnie z art. 7 k.p.k. sąd dokonuje swobodnej oceny dowodów z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego. Warunkiem realizacji zasady swobodnej oceny dowodu jest posiadanie przez organ procesowy chociażby wycinkowej wiedzy specjalistycznej w dziedzinie, której dotyczy opiniowanie biegłego, ale także uświadomienie sobie istnienia potencjalnej potrzeby skorzystania z pomocy biegłego dysponującego wiadomościami specjalnymi. Nawet jeżeli sąd ma wiadomości specjalne, to zgodnie z art. 193 § 1 k.p.k. powinien zasięgnąć opinii biegłego, gdyż nie może występować w podwójnej roli — organu procesowego i źródła dowodowego²⁰. Podstawową rolą biegłego sądowego jest wydawanie opinii w zakresie swojej specjalności na zlecenie sądów lub na potrzeby postępowań przygotowawczych. Zasadniczo wyróżnić można trzy rodzaje opinii:

1. Opinie sądowe, gdy biegły powoływany jest przez organ procesowy (sąd lub organ prowadzący postępowanie administracyjne). Opinia sądowa jest szczególnym środkiem dowodowym wykorzystywanym w sytuacji, gdy do ustalenia pewnych okoliczności niezbędne są wiadomości specjalne.
2. Opinie dla potrzeb postępowania przygotowawczego, gdy przygotowanie opinii zleca biegłemu organ prowadzący postępowanie przygotowawcze — zwykle prokuratura lub policja.
3. Opinie pozasądowe (tzw. prywatne), kiedy sporządzenie opinii zleca biegłemu strona (np. pozwany w postępowaniu cywilnym, oskarżony w postępowaniu karnym)²¹.

Wymogi stawiane biegłym sądowym

Zgodnie z § 12 pkt 1 rozporządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych, biegłym sądowym może być ustanowiona osoba, która spełnia pięć podstawowych wymogów:

- korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- ukończyła 25 lat życia,

²⁰ Zob. wyrok SN z 1 kwietnia 1988 r., sygn. IV KR 281/87, OSNKW 1988, nr 9–10, poz. 69.

²¹ Opinia pozasądowa nie może stanowić dowodu w postępowaniu, a osoba ją przygotowująca nie może używać tytułu biegłego sądowego. Organ procesowy nie może jednak zawartych w niej informacji pominać, jeżeli mają one znaczenie dla toczącego się postępowania. Na podstawie zasady swobodnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego sąd może potraktować opinię prywatną jako informację o możliwym dowodzie. Opinia prywatna jest więc traktowana jako głos w sprawie, natomiast nie jako dowód.

- posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innej umiejętności, dla której ma być ustanowiona,
- daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków biegłego,
- wyraziła zgodę na ustanowienie jej biegłym.

Listy biegłych sądowych

Decyzja o ustanowieniu biegłym sądowym ma charakter uznaniowy. Oznacza to, że prezes sądu okręgowego samodzielnie, w ramach uznania administracyjnego wyznaczonego granicami zawartymi w przepisie art. 7 k.p.a.²², jest uprawniony do oceny w świetle całokształtu okoliczności sprawy, czy ustanowienie danej osoby biegłym jest uzasadnione i celowe²³. Po wydaniu decyzji o ustanowieniu i złożeniu przyrzeczenia biegli sądowi uprawnieni są do wydawania opinii na zlecenie organów procesowych. W myśl § 8 ust. 3 rozporządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych, listy biegłych sądowych są dostępne dla zainteresowanych w sekretariatach sądowych. W szczególności listy te udostępnia się stronom, uczestnikom postępowania oraz organom prowadzącym postępowanie przygotowawcze. Listy, będąc zbiorem informacji o osobach o określonych kompetencjach w danej dziedzinie, są czymś więcej niż tylko zaewidencjonowaniem osoby, która zgłosiła wniosek do pełnienia tej funkcji. Poza funkcją informacyjną pełnią również funkcję rekomendacyjną, ponieważ posiadanie kompetencji potwierdzone zostało autorytetem prezesów sądów okręgowych odpowiedzialnych za ich weryfikację. Od użyteczności i rzetelności informacji zawartych na listach biegłych sądowych zależy dobór (powołanie) biegłych w konkretnych sprawach, a więc — pośrednio — jakość procesowych rozstrzygnięć.

Prezesi sądów okręgowych prowadzą listy wskazanych biegłych — według poszczególnych gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innych umiejętności. Na listach podaje się adres biegłego i termin, do którego został ustanowiony, a także inne dane dotyczące specjalizacji²⁴. W styczniu każdego roku prezesi sądów okręgowych przesyłają listy biegłych Ministerstwu Sprawiedliwości²⁵. Resort powinien zatem dysponować aktualnymi listami biegłych sądowych ustanowionych przy wszystkich są-

²² Art. 7 k.p.a. stanowi, że: „W toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli”.

²³ Od odmowy wpisu na listę, a także zwolnienia z funkcji biegłego służy odwołanie do ministra sprawiedliwości.

²⁴ § 8 ust. 1 rozporządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych.

²⁵ § 9 rozporządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych.

dach okręgowych w kraju, ze wskazaniem dziedzin i specjalności, w jakich zostali ustanowieni. Zgodnie z obowiązującym prawem i jednolitą linią orzecznictwa, biegły sądowy może używać tego tytułu tylko wówczas, gdy sporządza opinie dla określonego w przepisach kręgu podmiotów. Używanie tytułu biegłego sądowego w innych działaniach jest bezprawne i dyskredytuje daną osobę w stopniu pozwalającym uznać, że nie daje rękojmi należytego wykonywania obowiązków biegłego²⁶.

Czynności operacyjno-rozpoznawcze Policji

System czynności operacyjno-rozpoznawczych, jak nazywa je Tadeusz Hanausek, to pojęcie charakteryzujące sferę praktycznej działalności organów ścigania i służb specjalnych. Działalności tej nie należy utożsamiać z jakąkolwiek nauką, stanowiącą sferę pewnych uogólnień i założeń teoretycznych, które wprawdzie są przeznaczone do zastosowań praktycznych, ale nie mogą być z nimi mylone²⁷. Pojęcie „czynności operacyjno-rozpoznawcze” (określane również jako „praca operacyjna”), o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy o Policji, nie zostało zdefiniowane w aktualnie obowiązujących przepisach. Pomimo tego termin ten jest pojęciem często używanym w ustawodawstwie²⁸. Czynności operacyjno-rozpoznawcze podejmowane są w związku z realizacją ustawowych zadań Policji w celu rozpoznawania i wykrywania czynów zabronionych oraz zapobieganiu takim czynom, a także ścigania ich sprawców. Praca operacyjna jest prowadzona permanentnie i wykorzystuje całe spektrum czynności z zakresu taktyki kryminalistycznej²⁹. Prowadzona jest w określonych formach i za pomocą ustalonych metod. Formy pracy operacyjnej to procedury gromadzenia i weryfikacji uzyskiwanych informacji. Metody pracy operacyjnej to zespół powiązanych ze sobą jawnych i niejawnych przedsięwzięć i środków zastosowanych w sposób mający doprowadzić do osiągnięcia wyznaczonego celu lub wykonania określonego założeniem zadania³⁰. Część stosowanych metod została uregulowana ustawowo. Należą do nich w szczególności: kontrola operacyjna, transakcja pozorna, przesyłka niejawnie nadzorowana, obserwacja oraz współpraca z osobowymi źródłami informacji (dalej jako OZI). Ze względu na sposób zapoczątkowywania metody czynności

²⁶ Orzeczenie NSA z 20 sierpnia 1998 r., sygn. II SA 992/98. Tezę tę podzielił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 22 kwietnia 1996 r. (sygn. II PRN 30/96, OSNAP 1997, z. 2, poz. 28).

²⁷ T. Hanausek, *Kryminalistyka a praca operacyjna*, „Problemy Kryminalistyki” 1988, nr 182, s. 439.

²⁸ A. Taracha, *Czynności operacyjno-rozpoznawcze. Aspekty kryminalistyczne i prawnodowodowe*, Lublin 2006, s. 21.

²⁹ Taktyka kryminalistyczna obejmuje: wykrycie, rozpoznanie, typowanie sprawców, udowadnianie, wykorzystanie materiału dowodowego. Por. T. Hanausek, *Kryminalistyka...*, wyd. cyt., s. 41.

³⁰ Zob. E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński, *Kryminalistyka — czyli rzecz o metodach śledczych*, Warszawa 2008, s. 64.

operacyjno-rozpoznawcze można podzielić na dwie grupy. Do pierwszej grupy należą czynności, które zapoczątkowane są przez Policję i nie podlegają kontroli prokuratorskiej i sądowej, zarówno gdy chodzi o ich rozpoczęcie, jak i o ich przebieg, oraz postępowanie ze zgromadzonymi w czasie ich prowadzenia materiałami (art. 14 ust. 1, 15 ust. 1 pkt 5a, 19b, 20, 20a, 20c, 20d, 20a ust. 2a, 21 i 22 ustawy o Policji). Należą do nich w szczególności:

- obserwacja,
- legalizacja,
- przesyłka niejawnie nadzorowana (art. 19b — jedynie powiadomienie prokuratora okręgowego),
- uzyskiwanie danych telekomunikacyjnych, pocztowych, bankowych i ubezpieczeniowych,
- korzystanie z pomocy osób niebędących policjantami (OZI),
- i inne metody (kombinacja operacyjna³¹, zasadzka, wywiad operacyjny itd.).

Do drugiej grupy należą czynności operacyjne, których zarządzenie przeprowadzenia wymaga decyzji lub zgody organu, który nie jest organem policyjnym, czyli:

- kontrola operacyjna (kontrola korespondencji, przesyłek oraz stosowanie środków technicznych umożliwiających uzyskiwanie w sposób niejawni informacji i dowodów oraz ich utrwalanie — art. 19),
- transakcja pozorna (zakup kontrolowany, kontrolowane wręczenie i przyjęcie korzyści majątkowej — art. 19a).

Należy przy tym zwrócić uwagę, że pomimo iż jednym z celów czynności operacyjno-rozpoznawczych jest proces karny, to nie są one czynnościami procesowymi³². Powoduje to szereg konsekwencji zarówno prawnych, jak i kryminalistycznych, a w szczególności:

- utrudniona jest możliwość ujawnienia ich w procesie karnym,
- utajnieniu (ochronie) podlegają nie tylko działania podejmowane w konkretnych sprawach oraz dane OZI i funkcjonariuszy działających pod tzw. przykryciem, ale także formy i metody pracy operacyjnej (obowiązek ochrony form i metod wynika wprost z art. 20a ustawy o Policji³³).

³¹ Kombinację operacyjną zalicza się do grupy ofensywnych metod pracy operacyjnej, ponieważ jej celem jest w szczególności ujawnienie bądź uzyskanie źródeł dowodowych lub dowodów popełnienia przestępstwa, ujęcie sprawców, a także stworzenie korzystnej sytuacji operacyjnej. Zdaniem praktyków zaliczyć ją można również do metod poznawczo-manipulacyjnych, np. wtedy, gdy jej celem jest weryfikacja posiadanych informacji (sprawdzenie), pogłębienie wiedzy Policji o jakims fakcie oraz dezinformacja i dezintegracja środowisk przestępczych.

³² Niemniej jednak wiadomości uzyskiwane w czasie czynności operacyjno-rozpoznawczych mogą być wykorzystywane do przeprowadzenia konkretnych czynności procesowych.

³³ Art. 20a. 1. W związku z wykonywaniem zadań wymienionych w art. 1 ust. 2 Policja zapewnia ochronę form i metod realizacji zadań, informacji oraz własnych obiektów i danych identyfikujących policjantów.

Biegły z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych i pracy operacyjnej Policji

W odniesieniu do czynności operacyjno-rozpoznawczych panuje pogląd, że dziedzina ta nie wymaga wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 193 k.p.k., ponieważ uregulowania w tym zakresie są wskazane przepisami prawnymi, które są sądowi znane z urzędu (*iura novit curia*)³⁴. Jednak praca operacyjna, niezależnie od normy prawnej, dla której interpretacji najbardziej właściwy jest sąd, dotyczy całego spektrum innych zagadnień, zarówno z zakresu taktyki kryminalistycznej, wypracowanych procedur, jak i zasad, czyli wszystkiego tego, co nie wynika z prawa, a wynika z praktyki. Biegły sądowy z zakresu czynności operacyjnych Policji dysponuje wiadomościami specjalnymi z obszaru praktycznych działań związanych z pracą operacyjną, czyli obszaru, który wymyka się spod interpretacji prawa. Zadaniem biegłego ustanowionego w tej dziedzinie jest udzielenie pomocy sądowi w ocenie sytuacji z zakresu wiedzy specjalistycznej, która nie jest wskazana w normach prawnych, a wynika z praktycznej strony stosowania czynności operacyjno-rozpoznawczych, wypracowanej taktyki, procedur, zasad itd., mających olbrzymi związek ze stosowaniem norm prawa.

Rola biegłego z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych

Wystąpienie z wnioskiem o zarządzenie transakcji pozornej lub niejawnego wręczenia (przyjęcia) korzyści majątkowej poprzedzane jest wieloma innymi czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi, w wyniku których uzyskano wiarygodne informacje, uzasadniające wystąpienie z wnioskiem do prokuratora o zarządzenie czynności w trybie art. 19a lub 19b ustawy o Policji. Po ich zarządzeniu prowadzone czynności dokumentuje się zgodnie z formułami określonymi w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie ustaw, uwzględniając przy tym określony w art. 20a ustawy o Policji obowiązek ochrony niejawnych form i metod realizacji czynności operacyjnych. Sporządzoną dokumentację można podzielić na dwie grupy. Pierwszą stanowi dokumentacja związana z realizacją procedury (wniosek o zarządzenie czynności, zgoda prokuratora, zarządzenie czynności, zawiadomienie prokuratora, ewentualne zarządzenie prokuratora o nakazaniu zaniechania czynności). Ma ona szczególnie istotne znaczenie dla oceny poprawności postępowania, a tym samym możliwości wykorzystania w procesie. Do drugiej grupy należy zaliczyć materiały, które zawierają informacje o przebiegu realizowanych czynności, w szczególności notatki funkcjonariuszy biorących bezpośredni udział w czynnościach. W wypadku uzyskania dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania

³⁴ Por. decyzja prezesa Sądu Okręgowego w Łodzi nr A.XX-0131-424/15 z 22 października 2015 r. Źródło: archiwum autora.

przygotowawczego lub mających znaczenie dla prowadzonego postępowania³⁵ organ Policji przekazuje wszystkie materiały zgromadzone podczas przeprowadzania czynności właściwemu prokuratorowi. Przekazanie informacji z czynności operacyjno-rozpoznawczych nie oznacza ich ujawnienia i nie może być traktowane jako zniesienie klauzuli tajności³⁶. Ponieważ efektem czynności operacyjnych prowadzonych w trybie art. 19a nierzadko jest zatrzymanie sprawców bezpośrednio po dokonaniu transakcji pozornej, ze względów proceduralnych konieczne jest niezwłoczne przesłuchanie policjantów, którzy je bezpośrednio realizowali. Wymaga to ich uprzedniego zwolnienia z tajemnicy. Zwolnienie z tajemnicy obejmuje zwykle zakres odpowiadający treści notatek służbowych, którymi udokumentowali przebieg czynności prowadzonych po ich zarządzeniu przez prokuratora. Zgodnie z art. 20ba ust. 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji³⁷ organem uprawnionym, który może zezwalać na udzielenie wiadomości stanowiącej informację niejawną uprawnionemu podmiotowi, jest komendant główny Policji. Odmienne poglądy niektórych autorów dotyczące organów uprawnionych do zwalniania z tajemnicy policjantów realizujących czynności operacyjno-rozpoznawcze³⁸ trafnie skonkludował Maciej Sławiński, stwierdzając, że "Wprawdzie główni adresaci Kodeksu postępowania karnego, sądy i prokuratorzy są zobowiązani do stosowania przede wszystkim k.p.k., jednak nie powinno to ich zwalniać z obowiązku stosowania ustaw szczególnych"³⁹.

W pewnych sytuacjach, np. na wniosek obrony, która poddaje w wątpliwość legalność przeprowadzonych czynności transakcji pozornej albo niejawnego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej, konieczne staje się zbadanie, czy czynności te zostały zainicjowane zgodnie z art. 19a ustawy o Policji, tj. na podstawie uzyskanych wcześniej wiarygodnych informacji o przestępstwie. Chcąc rozstrzygnąć tę kwestię, sąd zwykle dąży do przesłuchania policjantów biorących udział w czynnościach na okoliczności wskazane przez stronę. Policjanci jednak zmuszeni są odmawiać składania

³⁵ W przypadku gdy zebrane materiały nie dają podstaw do przekazania ich do postępowania karnego, zostają zniszczone.

³⁶ Udostępnienie prokuratorowi i sądowi materiałów niejawnych musi odbywać się w określonych ustawą OIN warunkach technicznych i organizacyjnych, zapobiegających ich ujawnieniu.

³⁷ DzU nr 30, poz. 179 ze zm.

³⁸ Stosowanie w tym wypadku art. 179 i 180 k.p.k. przy przesłuchaniu policjantów realizujących czynności operacyjno-rozpoznawcze byłoby sprzeczne z treścią art. 20b ustawy o Policji, który przewiduje dodatkowe, oprócz zwolnienia przez sąd lub prokuratora, warunki ujawnienia w procesie informacji o prowadzonych czynnościach operacyjno-rozpoznawczych. Por. D. Kaczorkiewicz, *Uprawnień Policji do uzyskiwania informacji*, „Prokurator” 2008, nr 2–3 (34–35), s. 35.

³⁹ M. Sławiński, *Stosowanie art. 9 ustawy o niektórych uprawnieniach pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz funkcjonariuszy i pracowników urzędów nadzorowanych przez tego ministra przy udzielaniu przez Policję sądowi i prokuratorowi informacji niejawnych związanych z czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi*, „Biuletyn Prawny KGP” 2006, nr 29, s. 18.

zeznań ze względu na obowiązek zachowania tajemnicy służbowej i państwowej. Implikuje to konieczność zwrócenia się do komendanta głównego Policji o zwolnienie ich z tajemnicy w tym zakresie⁴⁰, co przedłuża postępowanie. Ponadto komendant główny Policji, biorąc pod uwagę ustawowy wymóg ochrony form i metod pracy operacyjnej, na podstawie opinii jednostki policji, która realizowała czynności, może odmówić zwolnienia policjantów z tajemnicy, a także odmówić zezwolenia na udostępnienie dokumentów i materiałów zgromadzonych przed zarządzeniem czynności.

W podobnej sytuacji biegły z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych może udzielić pomocy sądowi poprzez wydanie opinii, czy czynności operacyjno-rozpoznawcze były przeprowadzone w sposób prawidłowy, lub poprzez wskazanie sądowi innych możliwości zweryfikowania podniesionych przez stronę wątpliwości. Szczególnie istotny jest przy tym fakt, że w opisaney sytuacji pomoc biegłego umożliwia weryfikację podnoszonych wątpliwości zgodnie z wymogami ochrony form i metod pracy operacyjnej⁴¹, które miał na względzie komendant główny Policji, odmawiając zwolnienia policjantów z tajemnicy.

Ponowne ustanowienie biegłym

Biegłego ustanawia się na 5-letnią kadencję, która kończy się z końcem roku kalendarzowego, a do ponownego ustanowienia na dalszą kadencję wymagana jest jego zgoda⁴². Wnioski o ponowne ustanowienie biegłym należy składać do 31 października roku, w którym upływa okres ustanowienia biegłym. Upływ kadencji, na którą biegły został ustanowiony, przy jednoczesnym braku wspomnianego wniosku, równoznacznego z wyrażeniem zgody na ponowne ustanowienie biegłym, powoduje skreślenie z listy biegłych sądowych⁴³.

Wraz z upływem czasu wiedza i umiejętności posiadane przez biegłych, zdobyte nierzadko w dość odległym czasie, wymagają aktualizacji. Podobnie jak w wypadku ustanawiania biegłych, brak jest kryteriów weryfikowania kwalifikacji czynnych biegłych, którzy ubiegają się o kolejne

⁴⁰ Np. na podstawie art. 20b ustawy o Policji, który stanowi, że udzielenie informacji o szczegółowych formach, zasadach i organizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych, a także o prowadzonych czynnościach oraz o stosowanych środkach i metodach ich realizacji może nastąpić wyłącznie w przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego w związku z wykonywaniem tych czynności.

⁴¹ Ekspertyza z zakresu taktyki w dziedzinie czynności operacyjno-rozpoznawczych i pracy operacyjnej Policji z 30 kwietnia 2016 r. przeprowadzona przez autora na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Łowiczu II Wydział Karny z 14 marca 2016 r. w sprawie sygn. akt II K 88/15.

⁴² § 12 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych.

⁴³ § 8 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych.

pięcioletnie kadencje, a dotychczasowe oraz planowane przepisy nie uwzględniają takiej konieczności. W rozporządzeniu ministra sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych nie ustanowiono obowiązku podnoszenia przez biegłych własnych kompetencji merytorycznych⁴⁴.

Prawdopodobnie dlatego tylko w nielicznych przypadkach prezesi sądów okręgowych wskazali, że biegły przedłużający kadencję zobligowany jest do wykazania stosownymi zaświadczeniami, że w ostatnim okresie doskonalił swoje praktyczne i teoretyczne kwalifikacje⁴⁵, albo powinien złożyć w szczególności zaświadczenia i świadectwa ukończenia kursów, szkoleń, uczestnictwa w konferencjach naukowych itp. dokumenty potwierdzające podnoszenie kwalifikacji i aktualizowanie wiedzy w minionej kadencji⁴⁶.

Ocena aktualnego i postulowanego stanu prawnego w odniesieniu do biegłych sądowych w Polsce stała się przedmiotem raportu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka opublikowanego w kwietniu 2014 r.⁴⁷ Obecny model funkcjonowania biegłych wymaga niewątpliwie udoskonalenia i dostosowania do zmieniających się potrzeb dowodowych organów procesowych. Pewne zmiany w zakresie wymogów stawianych biegłym sądowym w Polsce przewidziane zostały w przyjętym przez Radę Ministrów 18 marca 2014 r. projekcie założeń projektu ustawy o biegłych sądowych⁴⁸, ale prace legislacyjne zostały zaniechane. W opracowaniu pt. *Ocena kompetencji biegłych sądowych. Oczekiwania i rekomendacje* stwierdzono, że pomimo iż w różnych państwach i systemach prawnych na świecie stosowane są różne kryteria i systemy dokonywania oceny kompetencji biegłych sądowych, to wśród kompetencji merytorycznych biegłego wymieniono potrzebę stałego dokształcania się w ramach swojej dziedziny wiedzy (np. regularne publikowanie, uczestniczenie w konferencjach, szkoleniach itp.)⁴⁹.

⁴⁴ Zob. B. Grabowska i in., *Biegli sądowi w Polsce. Raport Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka*, Warszawa 2014, s. 14–15, *online*, <http://beta.hfhr.pl/wp-content/uploads/2015/10/HFPC_PRB_biegli-sa%CC%A8dowi_w_polsce.pdf>, 5 stycznia 2019 r.

⁴⁵ Zob. strona internetowa Sądu Okręgowego w Białymstoku: <<http://bialystok.so.gov.pl/informacje/biegli.html>>, 5 stycznia 2019 r. Zapis podobnej treści znajduje się na stronie internetowej Sądu Okręgowego w Swidnicy: <<http://www.swidnica.so.gov.pl/pl/dokumenty/Biegli>>, 5 stycznia 2019 r.

⁴⁶ Dokumenty, które powinien złożyć biegły sądowy ubiegający się o przedłużenie kadencji: <<https://www.jelenia-gora.so.gov.pl/dokumenty-ktore-powinien-zlozyc-biegly-sadowy-ubiegajacy-sie-o-przedluzenie-kadencji,m,mg,3,24,280>>, 5 stycznia 2019 r.

⁴⁷ B. Grabowska i in., *Biegli sądowi...*, wyd. cyt.

⁴⁸ Zob. projekt założeń projektu ustawy o biegłych sądowych, <<http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//1/68660/68692/68693/dokument103500.pdf>>, 5 stycznia 2019 r.

⁴⁹ *Ocena kompetencji biegłych sądowych. Oczekiwania i rekomendacje*, s. 30–31, opracowanie na podstawie badań w ramach projektu badawczego Forensic Watch (nr E2/2162), <<http://forensicwatch.pl/web/pliki/baza-wiedzy/Opracowania/Ocena-Kompetencji-Bieglych-Sadowych.pdf>>, 5 stycznia 2019 r.

Doskonalenie kompetencji biegłego z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych

Zmiany, które zaszły w Polsce po 1989 r., nie tylko otworzyły droge zmianom społeczno-gospodarczym, ale przyniosły także przestępcom nowe możliwości popełniania przestępstw. Rozwój współczesnego świata przyczynia się nie tylko do zmiany struktury przestępczości i metod popełniania przestępstw, ale implikuje również ewoluowanie metod czynności operacyjno-rozpoznawczych stosowanych w ich rozpoznawaniu i wykrywaniu.

Analizując w tym kontekście przepisy regulujące dostęp biegłego do informacji (dokumentów) niejawnych, należy stwierdzić, że w wypadku osób zapoznających się z aktami spraw zawierających informacje niejawne w postępowaniu przed sądami i innymi organami oraz osób zwolnionych z obowiązku poddania się procedurze na podstawie przepisów odrębnych ustaw, np. sędziów, prokuratorów i adwokatów, zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy OIN nie przeprowadza się postępowania sprawdzającego. Przepis ten nie dotyczy biegłych sądowych, ale rozporządzenie ministra sprawiedliwości w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji, daje możliwość udostępnienia biegłemu akt oznaczonych klauzulą tajności⁵⁰. W świetle powyższego należy stwierdzić, że wskazane przepisy regulują, co prawda, kwestie dostępu do informacji niejawnych, ale wyłącznie w ramach postępowania przygotowawczego lub postępowania przed sądem. Nie odnoszą się do dostępu do informacji niejawnych w celu bieżącego (systematycznego) podnoszenia kwalifikacji i uaktualniania wiedzy biegłego z zakresu ewoluującej taktyki prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych. Zgodnie z art. 23 ust. 2 pkt 1 ustawy OIN uzyskanie poświadczenia bezpieczeństwa umożliwiającego dostęp do materiałów oznaczonych klauzulą „tajne” (i „ściśle tajne”), uzależnione jest od wyniku przeprowadzenia przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego (dalej jako ABW) poszerzonego postępowania sprawdzającego. Postępowanie takie przeprowadzane jest na pisemny wniosek kierownika jednostki organizacyjnej lub osoby uprawnionej do obsady stanowiska lub zlecenia prac. Biegły, który nie jest przedsiębiorcą i nie jest zatrudniony⁵¹, nie może we własnym zakresie zwrócić się do ABW z wnioskiem o przeprowadzenie wobec niego poszerzonego postępowania sprawdzającego⁵². Ponadto art. 4 ust. 1 ustawy OIN stanowi, że informacje niejawne mogą być udostępnione osobie tylko w zakresie niezbędnym do wykonywania przez nią pracy lub pełnienia służby na zajmowanym stanowisku albo wykonywania czynności zleconych⁵³.

⁵⁰ W szczególności § 6 ust. 1; § 8 i § 10 tego rozporządzenia.

⁵¹ Np. emeryt policyjny.

⁵² Zgodnie z art. 54 ust. 3 ustawy OIN, może o to wnioskować samodzielnie przedsiębiorca wykonujący działalność jednoosobowo i osobiście.

⁵³ Zgodnie z zasadą tzw. wiedzy niezbędnej.

Czy zatem prezes sądu okręgowego może zwrócić się do ABW z wnioskiem o przeprowadzenie wobec biegłego postępowania sprawdzającego? Aby rozstrzygnąć tę kwestię, należy stwierdzić, że biegłego nie wiąże z sądem okręgowym umowa, lecz stosunek o charakterze publicznoprawnym. Fakt ten nie może mieć jednak decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia rozważanej kwestii, ponieważ wpis na listę biegłych sądowych wskazuje na zamiar wykonywania działalności w sposób częstotliwy⁵⁴. Ergo już samą decyzję prezesa sądu okręgowego o ustanowieniu biegłym sądowym można uznać za czynność, której istotą jest nałożenie na biegłego obowiązku wykonywania prac, które — w wypadku biegłego z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych — niewątpliwie wiążą się z dostępem do informacji niejawnych.

W opinii Ministerstwa Sprawiedliwości⁵⁵ żaden z przepisów ustawy OIN nie wymaga, by podstawę prawną zlecenia prac stanowiła umowa pomiędzy jednostką organizacyjną występującą z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania sprawdzającego a osobą, której wniosek dotyczy. Istotą stosunku łączącego te dwa podmioty będzie zlecenie prac związanych z dostępem do informacji niejawnych. Publicznoprawny charakter więzi pomiędzy osobą wykonującą czynności związane z dostępem do informacji niejawnych a sądem charakteryzuje też np. ławników. Na nietrafność poglądu o dopuszczalności poddania procedurze sprawdzającej jedynie osób będących pracownikami danej jednostki organizacyjnej wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 7 marca 2008 r.⁵⁶ W orzeczeniu tym zwrócono uwagę na konieczność poddania procedurze sprawdzającej ławników orzekających w sprawach, w których prowadzone są dowody zawierające tajemnicę państwową. Sąd Najwyższy, powołując się na treść art. 29 pkt 2 i art. 31 ust. 1 ówczesnie obowiązującej ustawy z 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych⁵⁷, stwierdził, że z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania sprawdzającego wobec ławników powinien wystąpić prezes sądu jako kierownik jednostki organizacyjnej, o której mowa w rozpatrywanych przepisach. Trafność tego stanowiska potwierdził kolejny wyrok Sądu Najwyższego, wydany 25 lutego 2009 r.⁵⁸ „Pomimo, że podstawę prawną obydwu rozstrzygnięć stanowiły przepisy uprzednio obowiązującej ustawy o ochronie informacji niejawnych, to — z uwagi na podobieństwo obecnych regulacji — przedstawiony w nich pogląd o dopuszczalności poddania postępowaniu sprawdzającemu także osób niezatrudnionych w jednostce organizacyjnej występującej z wnioskiem o przeprowadzenie

⁵⁴ Uzasadnienie wyroku TK z 12 czerwca 2008 r., sygn. K 50/05, s. 13, <<http://prawo.sejm.gov.pl>>, 5 kwietnia 2018 r.

⁵⁵ Pismo DZP-VI-5031-27/18 dyrektora Departamentu Zawodów Prawniczych i Dostępu do Pomocy Prawnej Ministerstwa Sprawiedliwości, sędziego Grażyny Kołodziejkiej z 30 marca 2018 r., będące odpowiedzią na wniosek autora. Źródło: archiwum autora.

⁵⁶ Sygn. V KK 134/07.

⁵⁷ DzU nr 11, poz. 95.

⁵⁸ Sygn. II KK 249/08.

takiego postępowania należy uznać za wciąż aktualny”⁵⁹. W świetle powyższego należy stwierdzić, że brak jest przeszkód do wystąpienia przez prezesa sądu okręgowego z wnioskiem o przeprowadzenie wobec biegłego ustanowionego przy tym sądzie poszerzonego postępowania sprawdzającego. Jednak ewentualna odmowa prezesa sądu okręgowego w tej kwestii nie jest decyzją administracyjną w rozumieniu k.p.a.⁶⁰ Prezes sądu okręgowego nie działa w takim wypadku w charakterze organu administracji publicznej, ale jako kierownik jednostki organizacyjnej w rozumieniu art. 23 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy OIN. Z tego powodu brak jest podstaw do ewentualnego odwołania się od jego decyzji, jak w przypadku decyzji administracyjnej.

Zakończenie

Warunkiem realizacji zasady swobodnej oceny dowodów jest posiadanie przez organ procesowy co najmniej fragmentarycznej wiedzy z zakresu taktyki kryminalistycznej oraz uzmysłowienie sobie istnienia potencjalnej potrzeby skorzystania z pomocy biegłego dysponującego wiadomościami specjalnymi. Przynajmniej część zagadnień należących do problematyki czynności operacyjno-rozpoznawczych nie została poddana regulacji przepisami prawa, a dokonanie ustaleń związanych z praktycznymi aspektami tej sfery działalności Policji może wymagać zasięgnięcia informacji specjalnych⁶¹. Pomoc biegłego w tej dziedzinie może mieć w wielu sytuacjach głęboki sens i znaczenie, zważywszy na zwiększającą się ilość, częstotliwość i wykorzystanie owoców pracy operacyjno-rozpoznawczej w różnego rodzaju procedurach, nie tylko karnych.

Niewątpliwie sporządzanie opinii przez biegłych jest nierozzerwalnie związane z koniecznością podnoszenia i uaktualniania ich wiedzy. Tylko wtedy wydawane przez nich opinie będą rzetelne i zgodne z najnowszą wiedzą. Biegły z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych powinien aktualizować wiedzę na temat zmieniającej się taktyki i niejawnych metod czynności operacyjno-rozpoznawczych nie tylko od momentu wydania postanowienia o powołaniu go jako biegłego, ale w sposób systematyczny⁶². Musi przy tym mieć możliwość wymiany poglądów i doświadczeń z innymi praktykami ze swojej dziedziny wiedzy. Jej uzupełnianie pozwoli nie tylko unikać błędów podczas wydawania opinii, ale — co szczególnie istotne — znacznie usprawni sam przebieg postępowań sądowych. Warto także wspomnieć, że jeżeli biegły przedstawi fałszywą opinię mającą służyć

⁵⁹ Pismo DZP-VI-5031-27/18..., wyd. cyt.

⁶⁰ Tekst jedn. DzU z 2017 r., poz. 1257 ze zm.

⁶¹ Decyzja ministra sprawiedliwości DZP-VI-583-21/15 z 3 grudnia 2015 r. Źródło: archiwum autora.

⁶² Np. brak wiedzy biegłego o zmianach praktyki (taktyki) prowadzonych czynności operacyjnych spowoduje, że opinia sporządzona na podstawie udostępnionych przez organy procesowe materiałów może być błędna.

za dowód w postępowaniu sądowym, to nawet jeżeli działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności⁶³.

Brak posiadania przez biegłego z zakresu czynności operacyjno-rozpoznawczych poświadczenia bezpieczeństwa nie tylko utrudnia lub wręcz uniemożliwia uaktualnianie jego wiedzy specjalistycznej, ale sprzyja również potencjalnym zagrożeniom. Biegłym, któremu obowiązujące przepisy pozwalają na zapoznawanie się w kancelariach tajnych prokuratury i sądu z materiałami niejawnymi o różnych klauzulach, może okazać się osoba, która pozostaje np. w tzw. zainteresowaniu operacyjnym Policji lub innych podmiotów systemu bezpieczeństwa, np. jako osoba związana z osobami podejrzanymi o popełnianie przestępstw lub wręcz jako osoba podejrzewana o ich popełnienie (lub popełnianie). Jednak wystąpienie z wnioskiem do ABW o przeprowadzenie wobec biegłego postępowania sprawdzającego jest — w potocznym tego słowa znaczeniu — suwerenną decyzją prezesa sądu okręgowego. Do niego należy ocena, czy realizacja zleczonych biegłemu prac wymaga zainicjowania procedury przewidzianej w art. 23 ustawy OIN⁶⁴. Sytuacja taka wydaje się uzasadniać nie tyle uregulowanie tej kwestii w wypadku nowelizacji lub zmiany obowiązujących przepisów, co przede wszystkim potrzebę uświadomienie prezesom sądów okręgowych potencjalnych zagrożeń.

Słowa kluczowe: biegły, kompetencje zawodowe, czynności operacyjno-rozpoznawcze, zagrożenia

Keywords: expert witness (świadek-ekspert), professional competence, intelligence gathering, threats

Streszczenie: Biegły sądowy z zakresu czynności operacyjnych Policji dysponuje wiadomościami specjalnymi z obszaru praktycznych działań związanych z pracą operacyjną. Jego zadaniem jest udzielenie pomocy sądowi w ocenie sytuacji z zakresu wiedzy specjalistycznej, która nie jest wskazana w normach prawnych, a wynika z praktycznej strony stosowania czynności operacyjno-rozpoznawczych, wypracowanej taktyki, procedur, zasad itd., mających olbrzymi związek ze stosowaniem norm prawa. Zmieniają-

Summary: The expert witness in the field of operational activities of the Police has special knowledge in practical operations related to operational work. His task is to assist the court in assessing the situation in the field of specialist knowledge not indicated in legal norms and results from the practical application of operational and reconnaissance activities, developed tactics, procedures, principles, etc. closely associated with application of legal regulations. The changing structure

⁶³ Obecne brzmienie cytowanego art. 233 ustawy z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (DzU nr 88, poz. 553 ze zm.), wprowadzone przygotowaną przez Ministerstwo Sprawiedliwości ustawą z 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (DzU z 2016 r., poz. 437), ma na celu zwiększenie stopnia ochrony wymiaru sprawiedliwości przed wprowadzaniem w błąd organów procesowych w wyniku składania fałszywych opinii.

⁶⁴ Wydaje się, że w praktyce prezes sądu okręgowego zdaje się w tej kwestii na pełnomocnika ochrony informacji niejawnego sądu.

ca się struktura przestępczości i metody popełniania przestępstw powodują ewoluowanie stosowanych w praktyce metod czynności operacyjno-rozpoznawczych wykorzystywanych w ich rozpoznawaniu i wykrywaniu. Implikuje to konieczność podnoszenia i uaktualniania jego wiedzy nie tylko od momentu wydania postanowienia o powołaniu go jako biegłego, ale w sposób nieprzerwany. Musi przy tym mieć możliwość wymiany poglądów i doświadczeń z innymi praktykami ze swojej dziedziny wiedzy, co wiąże się z koniecznością legitymowania się poświadczeniem bezpieczeństwa, o którym mowa w ustawie z 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych. Brak takiego poświadczenia bezpieczeństwa nie tylko utrudnia uaktualnianie jego wiedzy specjalistycznej, ale może również stwarzać pewne zagrożenia.

of crime and methods of committing crimes, cause the methods of operational and reconnaissance operations used in their recognition and detection to evolve. This implies the need to raise and update his knowledge not only from the moment of the decision to appoint him the expert witness, but on an uninterrupted basis. At the same time, he must be able to exchange views and experiences with other practitioners in this field, which requires a security proof, referred to in the Act dated as of 5 August 2010 on the protection of classified information. Lack of such security clearance not only makes it difficult to update his specialist knowledge but can also pose certain risks.